

19.1.3 Význam slovesa ἵστημι

ἵστημι je v zásadě tranzitivní sloveso (tj. takové, které může mít předmět) s významem „postavit“. Konkrétní slovesné časy se však používají ke zprostředkování intransitivního významu (tj. takové sloveso, které nemůže mít předmět) – „vstát“. Plný vzor je následující:

chceš-li ...			pak použij ...	
tranzitivní:	přítomnost	stavím	présens aktiva	ἵστημι
	budoucnost	postavím	futurum aktiva	στήσω †
	minulost	postavil jsem	aorist aktiva I.	ἔστησα †
intransitivní:	přítomnost	stojím	perfektum aktiva	ἔστηκα †
	budoucnost	budu stát	futurum media	στήσομαι †
		postavím se		
	minulost	stál jsem	<i>bud'</i> aorist aktiva II.	ἔστην
		postavil jsem se		
			<i>nebo</i> aorist pasiva	ἔσταθην ¹ †

Poznámky

- Tvary označené † se časují stejně jako odpovídající část slovesa λωω.
- Protože perfektum aktiva se používá pro intransitivní význam přítomnosti, plusquamperfektum aktiva (εἰστήκειν †) se používá pro intransitivní význam imperfekta.

¹ byl jsem postaven

- Protože ἵστημι má jak aorist I., tak aorist II., sledujte tvary participií (a jiných slovesných způsobů) – ἵστας (participium prézentu), στησας (sufix – participium aoristu I. – tranzitivní), στας (bez suffixu – participium aoristu II. – intransitivní).

Příklady

Tranzitivní:

Mk 9,36: και λαβων παιδιον ἐστησεν αὐτο ἐν μεσῳ αὐτῶν.

– A vzal dítě a postavil ho doprostřed nich.

Mt 25,33: και στησει τα μεν προβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ...

– A postaví ovce po své pravici ...

Intransitivní:

Mt 20,32: και στας ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς και εἶπεν ...

– A když se Ježíš postavil (dosl. postaviv se), zavolal je a řekl ...

2Kor 1,24: συνεργοι ἐσμεν της χαρας ὑμῶν· τη γαρ πιστει ἐστηκατε.

– My jsme spolupracovníci vaší radosti, protože stojíte ve víře.

19.1.4 Vzor koncovek

Není nutné učit se všechny koncovky -μι sloves. Ve skutečnosti jsou tyto koncovky natolik podobné koncovkám slovesa λυω, že pokud pochopíte princip prézentu a slovesných kmenů, měli byste být schopni rozeznat tvary. Pro úplnost však níže uvádíme koncovky prézentu a aoristu.

Poznámka: V zásadě mají tři různá -μι slovesa stejné koncovky, ale s rozdílnou dominující samohláskou – ε pro τιθημι, α pro ιστημι a ο pro διδωμι.

prézens aktiva					
indikativ			konjunktiv		
τιθημι	ιστημι	διδωμι	τιθω	ιστω	διδω
τιθης	ιστης	διδως	τιθης	ιστης	διδως
τιθησι(ν)	ιστησι(ν)	διδωσι(ν)	τιθη	ιστη	διδω
τιθεμεν	ισταμεν	διδομεν	τιθωμεν	ιστωμεν	διδωμεν
τιθετε	ιστατε	διδοτε	τιθητε	ιστητε	διδωτε
τιθεασι(ν)	ιστασι(ν)	διδοασι(ν)	τιθωσι(ν)	ιστωσι(ν)	διδωσι(ν)
imperativ			infinitiv		
τιθει	ιστη	διδου	τιθεναι	ισταναι	διδοναι
τιθετω	ιστατω	διδοτω	participium		
			τιθεις -εισα -εν, kmen τιθεντ-		
τιθετε	ιστατε	διδοτε	ιστας -ασα -αν, kmen ισταντ-		
τιθετωσαν	ιστατωσαν	διδοτωσαν	διδους -ουσα -ον, kmen διδοντ-		

aorist aktiva

indikativ – aorist I. ἔθηκα, ἔστησα, ἔδωκα (časuje se pravidelně)

– ἴστημι má také intransitivní aorist II., ἔστην (koncovky jako ἔλυθην)

další slovesné způsoby – jako v přítomnosti, ale s použitím slovesného kmene (tj. bez počátečního τι, δι nebo ι), kromě 2. os. sg. imp., které jsou θεε, στηθι, δοε a infinitivů θειναι, στηναι, δουναι.

19.1.5 Jiná podobná slovesa

Existuje několik málo dalších sloves, která sdílejí některé stejné charakteristiky, jako tato tři „vlastní“ -μι slovesa.

ἵημι (dosl. „posílám“, ale nachází se pouze ve složeninách jako např. ἀφίημι – opouštím, odpouštím, propouštím, a συνιημι – chápu, rozumím). Toto sloveso sleduje stejný vzor jako τιθημι s přítomným kmenem ιε a slovesným kmenem ἔ.

Slovesa na -νμι (jako např. δεικνυμι – ukazuji, ἀπολλυμι – ničím, ῥηγνυμι – trhám). Tato slovesa mají v přítomnosti koncovky -νμι sloves (s dominující samohláskou υ), ale pak používají změněný kmen pro ostatní časy spolu s normálními koncovkami slovesa λυω.

φημι (říkám) – vyskytuje se pouze v následujících tvarech indikativu aktiva: Prézens: φημι, říkám; φησιν, říká; φασιν, říkají; imperfektum: ἔφη, říkal.

εἰμι (jsem) – pokud se podíváte zpátky na prezens slovesa εἰμι (část 5.3), uvidíte, že má některé podobnosti s přítomností -νμι sloves.

Příklady

Lk 5,21: τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφιεῖν εἰ μὴ ὁ θεός;

– Kdo může odpouštět hříchy kromě jediného Boha?

Zjv 2,4: ἀλλὰ ἔχω κατα σου ὅτι την ἀγαπην σου την πρωτην ἀφηκες.

– Ale mám proti tobě, že jsi opustil svou první lásku.

Mt 4,7: ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Παλιν γεγραπται ...

– Řekl mu Ježíš: „Opět je napsáno ...“

Jak 2,18: δειξον μοι την πιστιν σου χωρις των ἔργων, κἀγὼ σοι δειξω ἐκ των ἔργων μου την πιστιν. – Ukaž mi svou víru bez skutků a já ti ukážu ze svých skutků svou víru.

